

<http://dx.doi.org/10.16926/fil.2014.11.15>

Michał PŁÓCIENNIK

Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie

Sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji naukowej „Negacja – konteksty logiczne, antropologiczne, metafizyczne”, ośrodek „Orle Gniazdo Hucisko” w Jurze (gmina Włodowice), 25–26 września 2014 r.

W dniach 25–26 września 2014 r. w ośrodku „Orle Gniazdo Hucisko”, w samym sercu Jury Krakowsko-Częstochowskiej, odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa „Negacja – konteksty logiczne, antropologiczne, metafizyczne”, zorganizowana przez Zakład Filozofii Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Pomysłodawcą tematyki konferencyjnej był prof. Andrzej Zalewski (wraz z dr. hab. Maciejem Woźniczka stanął na czele komitetu organizacyjnego), który w zaproszeniu następująco uzasadniał jej znaczenie: „Na świat zamieszkały przez podmioty ludzkie, oprócz wszelakich bytów, którym bez zastrzeżeń przysługują pozytywne charakterystyki ontologiczne, bytów zarówno zmysłowych, jak i rozumowych, składają się też twory, które takim pozytywnym charakterystykom nie podlegają, bądź też nie podlegają im w pełni – różnego rodzaju obiekty nieobecne, ukryte, milczące, wykazujące wieloraki deficyt istnienia. Do rejestru naszych środków wypowiedzi, oprócz orzekania czegoś o czymś w trybie twierdzącym, należą również te, które od takiego trybu odchodzą. Jeden z wyłomów w pozytywności bytu, być może najważniejszy, i to zarówno w sensie samego bytu, jak i w sensie naszego myślenia i wypowiedzania się o nim, sygnowany jest terminem «negacja». Negacja pozwala rozszerzyć nasz świat, na ogół konkretny, masywny i uchwytny, o swoistą «strefę cienia», ale też zarazem dostarcza niezliczonych problemów filozoficznych myślicielom zastanawiającym się, jak to możliwe, że oprócz kontaktu z tym, co **jest**, czymś równie naturalnym wydaje się obcowanie z tym, **czego nie ma**. Oczywiście,

zajmowanie się negacją w niezliczonych debatach filozofów tematowi temu poświęconych, jak również benedyktyński trud logików starających się sformalizować nasze myślenie w kategoriach negatywnych – to jedynie wierzchołek góry lodowej sposobów przejawiania się negacji w naszym życiu”.

Zaproszenie organizatorów spotkało się ze sporym zainteresowaniem w wielu ośrodkach akademickich Polski, czego skutkiem była znaczna, nawet jak na dwudniową konferencję, liczba referatów – a mianowicie 30.

Konferencję otworzyli w powitalnych słowach niejako wspólnie: dziekan Wydziału Nauk Społecznych AJD dr hab. Romuald Derbis, prof. AJD, dyrektor Instytutu Filozofii, Socjologii i Psychologii AJD dr Adam Olech, kierownik Zakładu Filozofii AJD dr hab. Maciej Woźniczka. Głos zabrał także prof. Andrzej Zalewski, który – jako pomysłodawca *leitmotivu* obrad – zaprezentował krótko swoje motywacje i oczekiwania.

Część naukowa została zainicjowana sesją plenarną, w której zostały wygłoszone 3 z 4 zaplanowanych referatów: zabrakło prof. Adam Nowaczyka (UŁ), który jednakowoż swój tekst zatytułowany *Moje odpowiedzi na niektóre pytania sformułowane przez organizatorów konferencji* dostarczył w wersji elektronicznej. Pierwszy prelegent, prof. Ludwik Kostro (Ateneum Szkoła Wyższa, UG, PG), podjął się analizy problemu negacji w kontekście idei *coincidentia oppositorum*, jako, jego zdaniem, najlepiej oddającego komplementarność uniwersalnego Absolutu kosmicznego, w czym nawiązywał do myśli Mikołaja z Kuzy – *Koincydencja przeciwieństw jako wyraz kompletności uniwersalnego Absolutu kosmicznego*. Następnie prof. Seweryn Blandzi (IFiS PAN) zwrócił w swoim wystąpieniu – *Czy negacja bytu jest negacją rzeczywistości?* – uwagę na zależność rozumienia negacji od przyjętych założeń ontologicznych, co przedstawił na przykładzie odmienności charakteru negacji na gruncie esencjalistycznej i egzystencjalnej wizji bytu. Z kolei dr hab. Wiesław Wójcik, prof. PAN, zaproponował refleksję nad antropologią w kontekście negatywności, ukazując liczne wymiary tejże w bytowości i egzystencji człowieka – *Problemy antropologii negatywnej*. Sesja plenarna została zakończona 30-minutową dyskusją nad problematyką wystąpień.

Dalsze obrady przebiegały w dwóch równoległych sekcjach tematycznych.

W I sekcji, zatytułowanej „Metafizyka i religia”, zostały zaprezentowane następujące referaty: *Zręby teologii negatywnej w wypowiedziach wybranych Ojców Kościoła* – dr Stanisław Ciupka (ATH Bielsko-Biała), *Madhjamaka a kwestia negacji. Czyli o możliwości wyjścia poza negację i afirmację immanentnego istnienia w buddyjskiej filozofii pustki* – mgr Piotr Gąsowski (UWM, doktorant), *„Pełna negacja jest istotą tego, co pozytywne”. Jiddu Krishnamurtiego bezdrożna droga do Prawdy* – mgr Michał Płóciennik (AJD, UP JP II, doktorant), *O negacji w prototypie Stanisława Leśniewskiego* – dr Ryszard Miszczyński (AJD), *Granice negacji* – dr hab. Maciej Woźniczka (AJD), *Pro i contra przyrodzie a akceptacja i negacja wartości* – dr Anna Marek-Bieniasz (AJD).

W II sekcji, zatytułowanej „Filozofia nauki. Metodologia”, podjęto następujące zagadnienia: *Negacja jako wyzwanie aksjologiczne* – dr hab. Marek Rembierz (UŚ), *Pozytywna strona negatywności w rekonstrukcji zmian wiedzy naukowej* – dr Marek Perek (AJD), *Niewiedza – kwestie definicyjne. Rodzaje niewiedzy, metoda analizowania poglądów filozoficznych i próba uchwycenia (w nich) problemu niewiedzy* – dr hab. prof. AJD Andrzej Tarnopolski (AJD), *Znaczenie Kantowskiego podziału sądów na twierdzące, przeczące i nieskończone dla współczesnych ujęć negacji i dysjunkcji* – dr Wojciech Hanuszkiewicz (IFiS UP Kraków), *Rola negacji w tworzeniu pojęć filozoficznych* – prof. Andrzej Zalewski (AJD), *Negacja w filozofii nauki* – mgr Renata Trela, dr Grzegorz Trela (IFiS, UP im. KEN w Krakowie).

Każda sekcja zawierała przy tym dwa 30-minutowe bloki przeznaczone na dyskusję.

Pierwszy dzień konferencji zakończyły uroczysta kolacja oraz ognisko.

Drugiego dnia obrady przebiegały od początku w dwóch równoległych sekcjach tematycznych.

W sekcji I, zatytułowanej „Historia filozofii”, podniesiono następujące problemy: *Negacja u Heideggera* – dr hab. Norbert Leśniewski (IF UAM), *Nic jako recepta na onto-teo-logikę w filozofii Martina Heideggera* – mgr Magdalena Hoły-Łuczaj (IF UJ), *Negacja w ujęciu Gottloba Fregego* – mgr Tomasz Pawlik (IF UŚ), *Pojęcie negacji i niczego w filozofii Kazimierza Twardowskiego* – ks. dr Roman Tomanek (IF WFCh UKSW), *Bertrand Russell o negacji* – dr Adam Bastek (IF UWM), *O negacji w „Metafizyce” Arystotelesa* – dr hab. Jan Bigaj (URz, PAN), *Coincidentia oppositorum i jej negacja: fiasko marksistowskiej idée fixe utożsamiania przeciwieństw na koszt Heraklita z Efezu* – dr Wojciech Wrotkowski (ZBnFAiHO IFiS PAN), *Negatywność na gruncie negatywistycznej metafizyki unitarnej Leszka Nowaka* – dr Krzysztof Kiedrowski (IF UAM Poznań).

W sekcji II, zatytułowanej „Interdyscyplinaria, pogranicza”, rozpatrywano kwestie takie jak: *Negacja sensu w antyfilozoficznym programie Ludwiga Wittgensteina* – dr Mariusz Oziębłowski (AJD), *Rycerz, śmierć i brak lęku – męstwo bycia i męstwo ufności* – mgr Dorota Halina Kutyla (IF UW, doktorantka), *Idea dialektyki negatywnej Theodora Adorna* – dr Robert Rogoziecki (IF UG), *Moc dekonstrukcji. Negatywna mistyka medialnej maszyny i obrazy Niemożliwego (Bruno Dumont, Bill Viola)* – dr Joanna Sarbiewska (Pomorska Wyższa Szkoła Nauk Stosowanych w Gdyni, UG), *Wspólnoty na letejskich wodach zapomnienia. O zbiorowej niepamięci uwag kilka* – dr Jan Wasiewicz (Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu, Wydział Edukacji Artystycznej), *Czym jest nihilizm? Próba wyjaśnienia pojęcia na przykładzie wybranych utworów z literatury polskiej* – mgr Anna Wesołowska (IFP AJD, doktorantka), *Negacja sekretnych sfer życia w epoce wiktoriańskiej na podstawie powieści Michela Fabera „Szkarłatny płatek i biały”* – mgr Daria Jekiel (IFP AJD, doktorantka).

Czas przeznaczony na dyskusję został uwzględniony w takim samym wymiarze jak dnia poprzedniego.

Konferencja zakończyła się podsumowującymi wypowiedziami dr. Adama Olecha, prof. Andrzeja Zalewskiego i dr. hab. Macieja Woźniczki, składającymi się z podziękowań skierowanych do uczestników za podjęcie trudów wspólnej refleksji nad fenomenem negacji, jak i zwróceniem uwagi na konieczność dalszych badań, wypływającą z niedosytu poznawczego.

Wypada zapytać, czy konferencja sprostowała programowym postulatом badawczym organizatorów. Wydaje się, że zasadniczo wszystkie zaproponowane w zaproszeniu perspektywy podejścia do zagadnienia negacji zostały podjęte i przemyślane – logiczne, antropologiczne i metafizyczne, co niewątpliwie pozwoliło wybrzmieć tytułowej problematyce wieloma odcieniami. Jak wielu podejść by jednak nie próbować i przemierzyć, czy filozofa może zadowolić cokolwiek innego niż odpowiedź na pytanie fundujące je wszystkie, a mianowicie czym negacja (nie)jest tak w ogóle, sama w sobie, naprawdę? Co jak co, ale tej aporii organizatorzy ani uczestnicy – chyba – nie zanegowali. Nie zrobiła też tego – chyba – sama negacja, mimo że – jak twierdził Heidegger – ponoć ma „negujące” (nicościujące) zapędy.